

ся процесуальними повноваженнями й авторитетом вищого українського суду. А це опосередковано сприятиме виконанню Україною її міжнародних зобов'язань за Конвенцією і зменшуватиме вірогідність визнання рішень українських судів такими, що порушують ці міжнародні зобов'язання.

**Хажинський Р. М.**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри теорії держави та права*

## **СОМАТИЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ**

Протягом століть права людини мали виключно соціальний вимір – це були юридично закріплені можливості людини діяти або відмовитись від дій в межах свого соціального оточення. Юридично людина не була тілесною – вона була сукупністю прав, обов'язків, відповідальностей. І лише сьогодні права людини виявилися «оберненими» на її тіло, а саме тіло уперше з часів Ренесансу стало сприйматися як цінність. Права на тілесну, фізичну свободу, яка виражається в праві особистості розпоряджатися своїм тілом на свій розсуд прийнято називати соматичними правами.

На наш погляд перш ніж переходити до дослідження окремих соматичних прав людини слід визначитися з класифікацією цих прав. Пропонуємо наступну класифікацію за ступенем сприйняття у суспільстві:

1. Соціально та життєво необхідні соматичні права (трансплантація органів та тканин, крові; штучне запліднення, сурогатне материнство).
2. Дискусійні соматичні права людини (еутаназія або право на смерть, одностатеві шлюби; реалізація сексуальних прав в руслі негативного прояву на прикладі зайняття проституцією або легалізація цього явища та отримання від цього доходу до бюджету; аборти, кастрація, контрацепція та інші)
3. Прямо заборонені міжнародним та національним законодавством України соматичні права людини (клонування, вільний обіг та споживання наркотичних засобів, відносно нашої країни також існує заборона та кримінальна відповідальність за купівлю та продаж органів людини.)

Наведена вище класифікація не є статичною, а натомість дуже динамічна. Особливо слід звернути увагу на другий розділ дискусійні соматичні права, які можуть дуже швидко перейти, як до першого так і до третього розділу. Так, наприклад, еутаназія, коли людина помирає при допомозі (активній або пасивній) іншої людини, може розглядатися як благо, якщо суспільство вирішило та законодавець закріпив таке право, або ж буде вважатися злочином за ненадання допомоги.

При дослідженні будь-якого явища слід користуватися методологією для більш змістовного та ґрунтовного його пізнання. На думку В. Розіна: «методологія – це не знання, органон, а культура мислення, що включає не лише техніки розпредмечення, а й багато чого іншого, наприклад, техніки опредмечення, проблематизацію й критику, дослідження мислення, вирощування на собі нових, ефективніших способів мислення»

(Розин В. М. Методология: становление и современное состояние / В. М. Розин: учеб. пособие. – М., 2005. – С. 382).

На думку професора Скакун О. Ф.: «Методологія теорії держави і права – система підходів, методів та способів дослідження держави і права на підставі знань про закономірності їх застосування при допомозі сукупності юридичних понять та категорій, а також наука про теоретичні підстави їх дослідницького використання. Методологія проявляє себе як комплекс методів та їх інтерпретацій (роз'яснень)» (Скакун О. Ф. Теорія держави і права (енциклопедичний курс): підручник. / О. Ф. Скакун. – Харків: Еспада, 2007. – С.28).

На сучасному етапі, на думку Кунєва Д. М., формується нова теорія й методологія, які зможуть дати поштовх подальшому розвитку суспільства на базі нових наукових парадигм, де основою повинна бути теорія вивчення й розвитку людини, її здібностей, як елементів соціуму, які є його змістом і формою (Кунєв Ю. Д. Методологія дослідження державно-правових явищ як актуальна проблема / Ю. Д. Кунєв // Право України. – 2011. – № 11. – С. 118-123).

Вибір методології – це основоположне питання для адекватного та повного визначення об'єкта правового дослідження. Шляхом для застосування нових методологічних підходів, насамперед, стає визначення того, що «об'єктом вивчення, проєкції, оперування або реальним об'єктом правознавства є суспільна діяльність (практика); ідеальним об'єктом – модель або теоретична модель реального об'єкта, знання про діяльність, пов'язану з правом (теорію)».

При дослідженні такої важливої теми, як соматичні права людини постійно виникає необхідність використання різноманітних підходів та методів.

Безумовно центральним підходом для вивчення та пізнання соматичних прав людини є антропологічний підхід, який полягає у вивченні людини крізь призму її існування та розвитку у соціумі.

Розглянемо за допомогою компаративного підходу правове регулювання окремих аспектів концепції соматичних прав людини.

Так можна порівняти, які заходи проводяться для захисту та реалізації певних соматичних прав на рівні міжнародно-правового регулювання. В системі ООН можна відмітити процес обговорення та прийняття документів в сфері соматичного захисту прав, таких як резолюція ЕКОСОС 2001/39 «Генетична конфіденційність та недискримінація» від 26 липня 2004 р., резолюція комісії по правам людини 2003/69 «Права людини та біоетика» від 25 квітня 2003 р.

Соматичне право є правом на тілесну, фізичну свободу людини. Ця свобода виражається в праві особистості розпоряджатися своїм тілом на свій розсуд, незалежно від чиясь волі. Реалізація подібних прав здійснюється в рамках властивих конкретній особистості етично-духовних та фізико-психічних потреб. Реалізація соматичних прав однією людиною не повинно порушувати основні, більш важливі права та законні інтереси інших людей.

Підводячи висновки можна прослідити взаємозв'язок між методологією та дослідженням соматичних прав людини. Під час дослідження використовуються усі властивості методології для з'ясування усіх аспектів соматичних прав людини.